

Інформаційна довідка щодо взаємодії органів влади з діаспорою та впровадження політики репатріації мігрантів в іноземних державах*

***Анотація.** В Інформаційній довідці викладено результати дослідження засад діяльності органів державної влади Ізраїлю, Вірменії, Індії та Пакистану в частині їх взаємодії з діаспорою. Акцентовано увагу на засадах політики заохочення до добровільної репатріації мігрантів та/або представників діаспори до держав походження. Зазначено структуру органів влади, які забезпечують взаємодію держави з діаспорою; їх повноваження. Наведено приклади успішних практик такої діяльності.*

***Ключові слова:** діаспора, репатріація, мігранти, політика взаємодії, органи державної влади.*

Вступ.

Стратегічним напрямом розвитку держави є взаємодія з діаспорою, здійснення політики заохочення (впровадження мотиваційних інструментів та механізмів) до репатріації мігрантів, представників діаспори, підтримка процесу інтеграції та активного залучення репатріантів до суспільно-політичного, соціально-економічного, культурного життя країни. Актуальність проблематики для України обумовлена зовнішніми та внутрішніми чинниками. Повернення в країну вимушених мігрантів внаслідок повномасштабної війни, громадян, які виїхали з країни до її початку, взаємодія з представниками української діаспори – пріоритетні завдання для подальшого економіко-соціального відновлення держави.

Основна частина.

Відповідно до чинного законодавства *Ізраїлю* Міністерство імміграції (Алії) та інтеграції¹ (далі – Міністерство) реалізує державну політику взаємодії з мігрантами, забезпечує надання різних видів державної допомоги новим репатріантам та ізраїльтянам, які повернулися. Міністерство уповноважене на здійснення заходів щодо заохочення репатріації, встановлення зв'язку з майбутніми репатріантами в процесі підготовки переїзду до Ізраїлю. Міністерство забезпечує підтримку репатріантів від початкових організаційних заходів до інтеграції в усіх сферах суспільного життя. Здійснюється взаємодія з об'єднаннями, організаціями та товариствами для забезпечення індивідуального підходу до проблем кожного репатріанта.

Відповідно до законодавчих актів² унормовано види державної допомоги, яку надає Міністерство: 1) економічна; 2) створення умов для вивчення івриту; 3) допомога в організації бізнесу; 4) працевлаштування тощо. Порядок надання допомоги регулюється нормами законів: про кошук абсорбції, 5755 (1994 р.); про компенсації в'язням Сіону і членам їхніх сімей, 5752 (1992 р.); про увічнення пам'яті Голокосту і Героїзму – Яд ва-Шем, 5713 (1953 р.); про пільги для тих, хто пережив Голокост, 5767 (2007 р.) тощо.

¹ משרד לקליטת העלייה. URL: https://www.gov.il/he/departments/ministry_of_aliyah_and_integration/govil-landing-page

² חוקים הרלוונטיים לעבודת משרד העלייה והקליטה. URL: https://www.gov.il/he/pages/ministry_relevant_rules

Відповідно до повноважень, у структурі³ Міністерства існує 39 підрозділів⁴, серед яких – Департамент заохочення репатріації та абсорбції ізраїльтян, що повернулися. Орган відповідає за повернення ізраїльтян, які перебувають за кордоном, підтримання контактів з ізраїльською діаспорою за кордоном та абсорбцію ізраїльтян, які вже повернулися на постійне місце проживання до Ізраїлю⁵.

Роботу Міністерства в цьому напрямі демонструє, наприклад, виплата «кошика абсорбції» – грошової допомоги репатріантам, призначеної для облаштування в перші дні прибуття до Ізраїлю. Надається для забезпечення засобами першої необхідності на період навчання на курсах івриту (ульпан) (6 місяців). На отримання такого виду допомоги мають право репатріанти з усіх держав світу⁶. Варто зазначити, що в перший рік перебування в Ізраїлі репатріантів супроводжує допомога у навчанні, працевлаштуванні, забезпеченні житлом, наданні податкових пільг та інших фінансових преференцій, які дозволяють особі комфортно й повноцінно інтегруватися в суспільство.

Сутність державної політики відображає зміст програми «Ізраїльський дім», спрямованої на зміцнення взаємозв'язків між ізраїльтянами, які проживають за кордоном, та Державою Ізраїль. Програма реалізується за підтримки дипломатичних місій Ізраїлю. В усьому світі функціонує 15 інституцій в рамках програми «Ізраїльський дім».

Державна політика **Вірменії** щодо взаємодії з діаспорою, зокрема у розв'язанні питань репатріації мігрантів, має свої особливості. Відповідно до Закону «Про внесення змін та доповнень до Закону Республіки Вірменія «Про структуру та діяльність уряду» від 08.05.2019 р.⁷ Міністерство Діаспори було реорганізовано. Створено Офіс Головного уповноваженого у справах діаспори⁸ (далі – Офіс), який є структурним підрозділом Апарату Прем'єр-міністра.

Серед стратегічних напрямів діяльності Офісу: заохочення формування державно-орієнтованої ідентичності в діаспорі; налагодження взаємозв'язків із діаспорою завдяки партнерству, програмам та заходам; сприяння лідерству молоді в діаспорі та організації громади; консолідація та залучення вірменських організацій до розвитку Вірменії; залучення професійного потенціалу діаспори до інституційного розвитку й посилення Вірменії; сприяння репатріації та забезпечення безперешкодного процесу інтеграції репатріантів; підтримка інвесторів та благодійників діаспори в реалізації їхніх проєктів у Вірменії тощо.

Координує діяльність взаємодії з діаспорами Головний уповноважений у справах діаспори, який призначається на посаду Прем'єр-міністром.

³ Կառավարանի կառուցվածքը. URL: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/organizational_structure_aliyah_and_integration/he/StructureKLITA.pdf

⁴ 40 יחידות של משרד העלייה והקליטה. URL: <https://www.gov.il/he/departments/Units?OfficeId=27db3169-ab0e-490c-af70-6d03133cb1f3>

⁵ עידוד עלייה ותושבים הזורים. URL: https://www.gov.il/he/Departments/Units/encouraging_aliyah_maya

⁶ Absorption Basket – «Sal Klita». URL: https://www.gov.il/en/pages/absorption_basket

⁷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆ.ԶԸ «ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆ.ԶՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=6572&lang=>

⁸ Սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձնակատարի գրասենյակ. URL: <https://www.gov.am/am/structure/>

Із метою підвищення ефективності організації процесу повернення мігрантів до Вірменії створено Центр репатріації та інтеграції Офісу головного уповноваженого у справах діаспори. Ця інституція стала першою, яка функціонує як єдиний ресурсний центр.

Із затвердженням змін до Закону про державну службу (17.11.2021 р.) повноваження Головного уповноваженого у справах діаспори були посилені. Наразі він призначає уповноважених (радників) у справах діаспори в іноземних країнах, які здійснюють свої функції на громадських засадах. Метою запровадження інституту уповноваженого у справах діаспори є розвиток співробітництва «Вірменія – Діаспора», підвищення ефективності проведених робіт, забезпечення стабільних відносин між вірменськими громадами та цілеспрямоване використання їх потенціалу, а також збереження вірменської ідентичності.

Серед проєктів та програм, які реалізуються: «IGORTS – 2024» – надає можливість фахівцям із діаспори працювати в державних установах Вірменії; Програма технологічних стартапів «НерУж» щодо повернення з діаспори до Вірменії осіб із технологічними та підприємницькими здібностями.

Відповідно до чинного законодавства **Індії** Міністерство закордонних справ⁹ (далі – Міністерство) уповноважене забезпечувати взаємодію з діаспорою, впроваджувати державну політику стосовно мігрантів¹⁰.

До структури Міністерства¹¹ включено Відділ взаємодії з діаспорою та Відділ еміграційної політики й добробуту [EP & W] (опікується питаннями, пов'язаними з міграцією та мобільністю тощо).

Результативність діяльності Міністерства характеризує налагодження взаємозв'язків із діаспорою завдяки партнерству, розробленим програмам та заходам. Прикладом є Програма Know India, розроблена й започаткована з ініціативи Міністерства для молоді індійської діаспори у віковій групі 21–35 років. Основною метою програми є сприяння налагодженню зв'язку між молоддю індійської діаспори та Батьківщиною. Програма включає: відвідування інститутів демократії та управління, провідних науково-дослідних установ тощо.

У рамках реалізації одного з проєктів Міністерством у 2008 році створено Індійський центр міграції, який є дослідницьким аналітичним центром Міністерства з питань, пов'язаних із міжнародною міграцією та мобільністю. Центр проводить емпіричні, аналітичні та пов'язані з політикою дослідження, здійснює пілотні проєкти для документування передового досвіду.

Відповідно до чинного законодавства **Пакистану** за Міністерством у справах закордонних пакистанців та розвитку людських ресурсів¹² (далі – Міністерство) закріплені повноваження щодо впровадження державної політики взаємодії з діаспорою, міграції, мотивації пакистанських громадян за кордоном

---

⁹ Ministry of External Affairs. Government of India. URL: <https://www.mea.gov.in>

¹⁰ Repatriation of the nationals of foreign and Commonwealth States from India and deportation and repatriation of Indian nationals of foreign and Commonwealth countries to India (п. 08). URL: <https://www.mea.gov.in/about-mea.htm>

¹¹ Organogram of the Ministry of External Affairs. URL: https://www.mea.gov.in/Images/amb1/Mea_Organograms.pdf

¹² Ministry of Overseas Pakistanis and Human Resource Development. Government of Pakistan. URL: <https://ophrd.gov.pk/Detail/MWFjYzBiNzEtOWJhMS00ODk2LWI2NTQtNDg1ZjZjNWNmOGU3>

для зміцнення їхніх зв'язків із Батьківщиною тощо. Окрім того, затверджено структуру Міністерства, яка складається з 5 підрозділів, 7 відділів¹³.

Результативність роботи Міністерства визначають такі напрями діяльності, як: добробут пакистанських емігрантів за кордоном та їхніх родин у Пакистані; періодична оцінка, огляд і аналіз трудових ресурсів і потреб у працевлаштуванні за кордоном; адміністративний контроль над Фондом закордонних пакистанців тощо.

Функції Міністерства щодо здійснення відповідної діяльності регламентовані низкою правових актів, зокрема: Указ про еміграцію (XVIII, 1979 р.), Указ про контроль за працевлаштуванням (XXXII, 1965 р.), Постанова про Фонд соціального забезпечення працівників (XXXVI, 1971 р.); Закон про прибуток компаній (участь працівників) (XII, 1968 р.); Закон про пенсійне забезпечення працівників по старості (XIV, 1976 р.) тощо.

Висновки. Взаємодія державних органів влади з діаспорою, впровадження політики репатріації мігрантів є важливим напрямом внутрішньої та зовнішньої політики кожної держави. Варто враховувати особливості такої діяльності держав, які зумовлені політичними, соціально-економічними та культурними чинниками. Приклад досліджуваних країн демонструє, що функції взаємодії з діаспорою та впровадження політики репатріації мігрантів здійснюються утвореними у складі міністерства закордонних справ спеціальними департаментами, профільними міністерствами або офісами уповноваженого у справах діаспори. Про результативність діяльності таких інституцій свідчать наведені приклади впроваджених проєктів, програм та заходів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції викладені в документі не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

---

¹³ WORK DIVISION. URL: <https://ophrd.gov.pk/Detail/NmUxYzJmNzYtZDM3Yi00ZTQwLTg0M2QtNTZiOWIxYzUwYzYw>